

خرید کتاب های کنکور

با تخفیف ویژه

و
ارال رایگان

Medabook.com

مدابوک

پک جامه ناس تلفنی، رایگان

با مشاوران رتبه برتر

برای انتخاب بهترین منابع

دبیرستان و کنکور

۰۲۱ ۳۸۴۳۵۲۱۰

درس!

تماشاخانه

واژه‌نامه

شگفتی: تعجب، حیرت

سرشار: پُر، لبالب، فراوان

لطیف: نرم و نازک، نیکو

پدیده‌ها: آفریده‌ها، اشیا

درنگ: توقف، سکون

عجیب: شگفت‌آور

صخره: سنگ بزرگ و سخت

اندیشیدن: فکر کردن، تأمل کردن

عظیم: بزرگ، بلند

تنومند: تناور، قوی جثه

تصور: اندیشه، گمان، خیال

عالَم: دنیا، هستی

عمیق: ژرف، گود

تأمل کردن: اندیشیدن

گوارا: لذیذ، خوش مزه

نگاشته: نوشته شده

تالاب: آبگیر، استخر، برکه

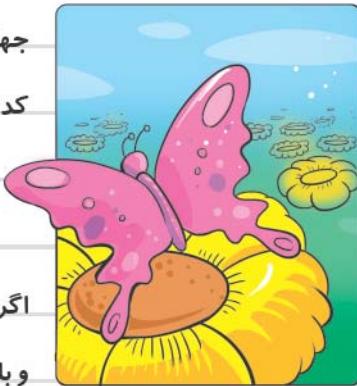
سنگلاخ: زمینی که در آن سنگ فراوان باشد

درّه: راه میان دو کوه، شکاف میان دو کوه

مفاهیم درس

جهانی که در آن زندگی می‌کنیم، سرشار از شگفتی‌ها و پدیده‌های لطیف و عجیب است. هر کدام از این پدیده‌ها، ایستگاه‌هایی برای اندیشیدن به آفرینش است.

چشم‌های که از دل صخره‌ها و سنگ‌ها روان است، کوه‌های بلند و تنوره، دره‌های عمیق،

گیاهان و علف‌های نرم و شکننده و ... نشانه‌هایی از شگفتی‌های آفرینش هستند.

اگر می‌خواهی آفریده‌های ساکت خدا را بشناسی، باید به هر طرف نگاه کنی و به صدای کوتاه

و بلند، خوب گوش دهی. آیا تو صدای تاریکی شب، صدای روشنایی روز، صدای شب‌نم صبحگاهی

رامی‌شنوی؟ پس به هر طرف خوب نگاه کن و به صدای کوتاه و بلند گوش بده تا آفریده‌های ساکت خدا را بشناسی.

مطالعه در طبیعت و اندیشیدن درباره‌ی آفرینش آن‌ها، راه مناسبی برای شناخت این عالم است.

واژه‌آموزی

کلمه‌های «مخالف» یا «متضاد»، کلمه‌هایی هستند که معنی آن‌ها عکس یا ضد هم است.

۹۵

مثال طلوع ≠ غروب آشکار ≠ نهان حکیم ≠ ندان ظالم ≠ عادل

برای دانستن و تشخیص این کلمه‌ها، لازم است معنی هر دو کلمه را خوب بدانیم و آن وقت، از روی معنی، به مخالف یا متضاد بودن

آن‌ها پی ببریم.

۹۶

توجه همه‌ی واژه‌ها در زبان فارسی مخالف ندارند؛ مثلاً واژه‌های کتاب، میز، دفتر و... مخالف ندارند. گاهی یک کلمه دارای چند معنایست و به همین ترتیب شامل چند واژه‌ی مخالف هم می‌شود. در این صورت، باید به صورت ترکیب و همراه یک کلمه‌ی دیگر باشد.

۹۷

مثال مخالف واژه‌ی «راست» در ترکیب سمت راست ← سمت چپ، حرف راست ← حرف دروغ و خط راست ← خط شکسته می‌شود.

نکات نگارشی

تصویرنویسی: هدف از تصویرنویسی در این بخش، دقّت و توجه لازم به جزئیات تصاویر (رنگ، شکل، اندازه، جهت، نور، لطافت و...) است تا بتوان از دل تصاویر موضوعاتی را مشخص و سپس از بین موضوعات مشخص شده، یک موضوع را انتخاب کرد. علاقه‌مندی به موضوع هم در نوشتن مؤثر است. گاهی لازم است در ارتباط با تصاویر یا موضوع شنیداری، صدای‌هایی را در ذهن مجسم کرد و درباره‌ی آن چند بند نوشت. باید توجه داشت جزئیاتی را که در تصویر دیده‌ای و یا در صدا شنیده‌ای را در نوشته‌ی خود بیاوری.

فراموش نکن که علائم نگارشی را هم به صورت مناسب و صحیح در نوشته‌های خود به کار ببری.

۸

املا و واژه آموزی

۱- جاهای خالی را با کلمه‌ی مناسب پر کن.

صخره‌ها - تأمل - سرشار - سنگلاخ

● جهانی که در آن زندگی می‌کنیم، از شگفتی‌ها است.

● در بلندترین جای کوهستان، از دل و سنگ‌ها، چشم‌ای روان است.

● مطالعه در طبیعت و درباره‌ی آن، راه مناسبی برای شناخت آفرینش است.

● گاهی علف نازک و لطیف از میان سر در می‌آورد.

۲- هم معنی واژه‌های زیر را بنویس.

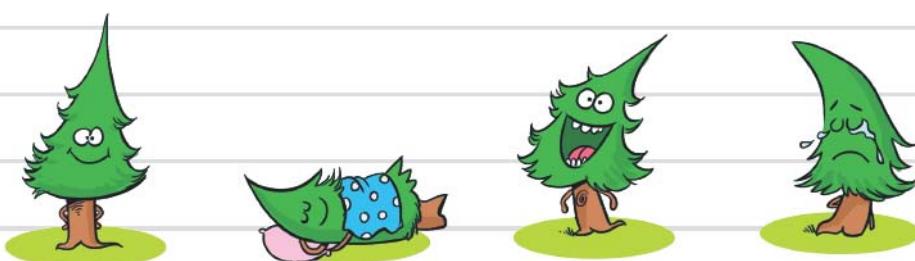
..... عجیب: ● عظیم: ● تنومند: ● عجیب:

۳- کلمه‌های زیر را با حروف مناسب کامل کن.

..... د وت ● مو ع مت ● ل یف

..... صب نکبوت ● ق ره ● شره

۴- مخالف حالت هر تصویر را زیر آن بنویس و آنها را دو به دو در یک جمله به کار ببر.

۵- کلمه‌های به مرتبه را مرتب کن و جمله بنویس.

صدای / تالاب / آیا / بشنوی / ماهی‌های / می‌توانی / را

بین / زمین / تار / عنکبوت‌ها / و / می‌تنند / آسمان

ساقت / هستند / همیشه / خدا / آنجا / آفریده‌های

۶- در هر جمله، یک یا چند غلط املایی وجود دارد؟ آنها را پیدا کن و درستشان را بنویس.

از دور که به کوهها نگاه می‌کنیم، دیوارهای بلندبالا و طنومند را در برابر خود می‌بینیم. اگر می‌خواهیم این آلم را بهتر بشناسیم، باید پدیده‌های خوب تماشا کنیم و آنها را با یکدیگر مغایسه کنیم؛ گل را با خوار، زنبور عسل را با خرمگس.

۷- کلمه‌های مخالف را پیدا کن و بنویس.

- ز دانش دل پیر برنا بود.
- شود سهل پیش تو دشوارها
- پایان شب سیه، سپید است.

۸- عبارت‌های زیر را بخوان و معنی کن.

عالم تماشاخانه‌ی شگفتی‌های آفرینش است.

اندکی درنگ کنیم و درباره‌ی پدیده‌ها بیندیشیم.

این جهان دفتری است که خدای مهریان، به پاکی و زیبایی، در آن نگاشته و می‌نگارد.

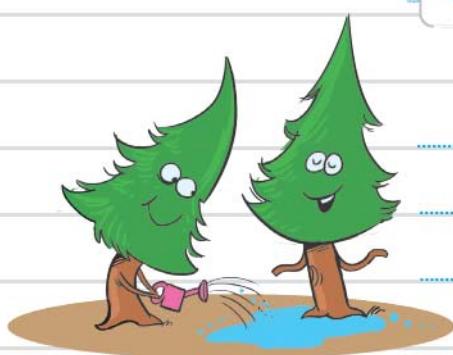
۹- جدول زیر را کامل کن.

مخالف	هم معنی	کلمه
.....	اندک
.....	شاداب
.....	کهن
.....	قشنگ
.....	خواب

۱۰- جمله‌های زیر را به دلخواه کامل کن.

اگر روزی آب در روی زمین نباشد،

علف‌ها در سرمای سخت یا گرمای زیاد، پژمرده می‌شوند، اما

درک متن

۱۱- معنی «کشید» را در جمله‌های زیر بنویس.

مادر محمد برای او غذا کشید:

او دست نواش بر سر فرزندش کشید:

الهام یک نقاشی زیبا در دفترش کشید:

برادرش، جعبه‌ی میوه را روی زمین کشید:

۱

۱۲- جاهای خالی را با یکی از نشانه‌های ربط «اما، ولی، چون، زیرا، سپس، بعد» پر کن.

شغال دستی بر سر کلاغ کشید و گفت: «..... این کار عاقلانه نیست.» کلاغ مکثی کرد تا نفسی تازه کند. از او سؤالی پرسید. شغال گفت: «حق با توست، چه کار کنم؟» من نمی‌توانم کن. کلاغ پس از شنیدن حرف‌های شغال گفت: «حق با توست، چه کار کنم؟» من نمی‌توانم با تو بیایم، گرسنه هستم. کلاغ تصمیم گرفت نقشه‌اش را عملی کند. هیچ‌کس به او توجهی نداشت. او کمی استراحت کرد، خیلی خوشحال بود، به راه خود ادامه داد.

۱۳- هر جمله را بخوان و کامل کن.

• مدرسه‌ی ما خیلی دور بود، ولی

• آن کتاب را با دقّت خواندم، اما

• صیاد تیر را در کمان گذاشت، سپس

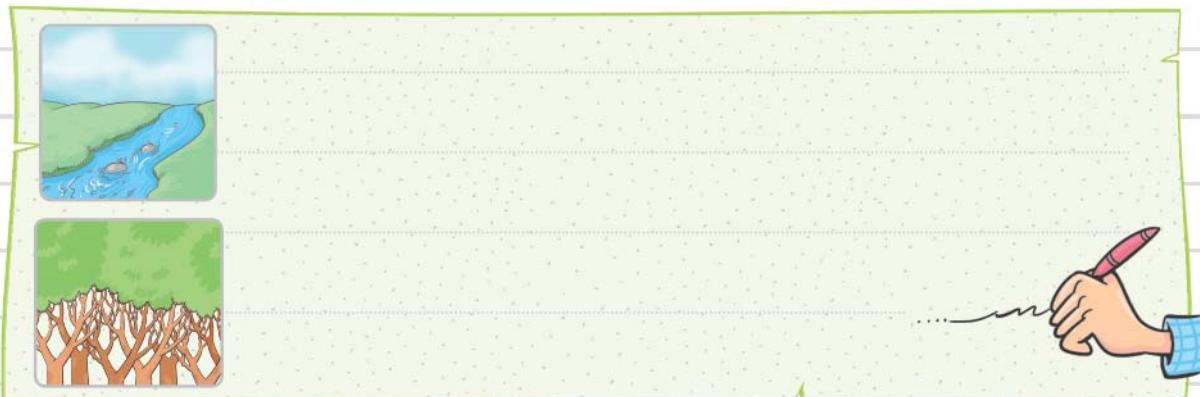
• آموزگار، کتاب فارسی را باز کرد و بعد

• چون کارهایش را خیلی خوب انجام می‌داد.

• زیرا چاره‌ای جز صبر و برداری نداشت.

۱۴- با توجه به تصاویر، موضوعی برای نوشن انتخاب کن و در دو بند بنویس.

۱۵- یکی از صدای‌های زیر را در ذهن مجسم کن و درباره‌ی آن یک بند بنویس.

صدای وزش باد

صدای آواز پرنده‌گان

صدای ریزش باران

درس ۳

فضل خدا

واژه‌نامه

فضل: بخشش، نیکویی

انجم: جمع نجم، ستارگان

بحر: دریا

نهار: روز

لیل: شب

بیخ: ریشه‌ی گیاه

بستان: باغ

زمزمه: نفمه، هر آوازی که به آهستگی خوانده شود.

شاخصار: شاخه‌ی درخت

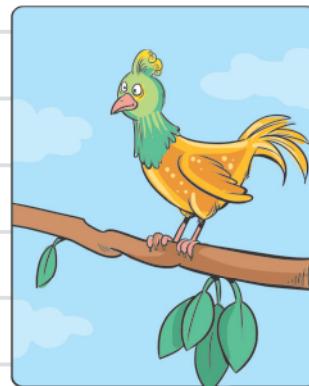
مفاهیم درس

بخشش و کرم خداوند قابل شمارش نیست. چه کسی می‌تواند در آفرینش دریا و خشکی،

درختان و انسان، خورشید و ماه و ستارگان و شب و روز شکرگزار الهی باشد؟

پیدایش باغ و چمنزار از تأثیر نور خورشید بر خاک بی‌مقدار است و درختان، به واسطه‌ی

باران، سرسبزی می‌یابند. یگانگی خدارانه تنها فرزندان آدم، بلکه بلبلان هم نغمه‌سرا هستند.

دانش زبانی

گاهی شاعران، احساسات خود را در نوشه‌های زیبا و آهنگین بیان می‌کنند؛ به این‌گونه نوشه‌ها که معمولاً شکل خاصی دارد و در آن‌ها از زیبایی‌های ادبی هم استفاده می‌شود، «شعر» می‌گویند. ما از خواندن شعر شاعران لذت می‌بریم و هر یک، شعرها یا بیت‌هایی را به یاد داریم که آن‌ها را در گفته‌ها و نوشه‌های روزانه‌ی خود به کار می‌بریم. گاهی اثر یک بیت شعر در خواننده یا شنونده، از چند صفحه مطلب بیشتر است. برای این‌که شعرهای کتاب را درست بخوانیم و منظور و مقصود شاعران را درک کنیم، باید به چند نکته توجه داشته باشیم:

۱ کلمه‌ها را صحیح تلفظ کنیم.

۲ اگر تلفظ کلمه‌ای را نمی‌دانیم، از دیگران پرسیم و هر جا لازم است، از **_____** استفاده کنیم تا اشکالی در خواندن پیش نیاید.

۳ در نحوه‌ی خواندن کلمه‌ها و مصراع‌های شعر، مهارت پیدا کنیم؛

مثال ۹۵ بحر آفرید بُرْ درختان آدمی خورشید ماه آنجُم لیل نهار کرد (با صدای **خوانده می‌شود**.)

به بیت رو به رو توجه کن: جز در تو، قبله نخواهیم ساخت گر نوازی تو، که خواهد نواخت؟ دو کلمه‌ی «ساخت» و «نواخت» هم وزن و هم آهنگ هستند و «اخت» در هر دو کلمه مشترک است. به این کلمه‌ها، «قافیه» می‌گویند. در کتاب فارسی شما، شعرهای زیادی وجود دارد؛ بعضی از آن‌ها را که با عنوان «بخوان و حفظ کن» آمده است، باید حفظ کنید و با آهنگ مناسب بخوانید. این درس را با دقت و آهنگ مناسب بخوان و درباره‌ی لحن و آهنگ خواندن آن، با دوستان خود گفت و گو کن.

نکات نگارشی

بازگردانی: هر شعری پیام و مفهوم خاصی دارد. اگر پیام شعر را دریابیم، می‌توانیم بین خود و آن ارتباط برقرار کنیم. شاعران با سروden شعر، پیامی را به دیگران منتقل می‌کنند و هر بیت یا مصراع از شعر، ممکن است مفهوم و معنی ویژه‌ای داشته باشد. مثلاً فردوسی در شعر «توانا بود هر که دانا بود»، اهمیت دانش و علم‌اندوزی را بیان می‌کند، اما هر بیت یا مصراع دیگر این شعر، پیام دیگری هم دارد.

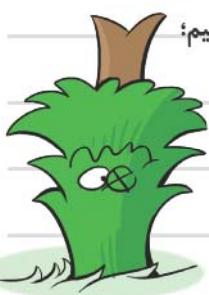
توجه در تبدیل کردن شعر به قصه، باید نکات زیر رعایت شود:

۱ برای این‌که پیام شاعر را درک کنیم، لازم است علاوه بر درست‌خواندن کلمه‌ها، معنی آن‌ها را بدانیم.

۲ گاهی نظم جمله‌ها در شعر، برای حفظ آهنگ آن، رعایت نشده و کلمه‌ها به طور منظم در جای خود قرار نگرفته‌اند. بنابراین، لازم است ابتدا آن‌ها را مرتب کنیم و به صورت جمله‌ی صحیح درآوریم؛ مثلاً: «بحر آفرید و بُرْ و درختان و آدمی» که یک جمله است، اگر مرتب شود، به این صورت درمی‌آید: دریا و خشکی و درختان و آدم‌ها را آفرید.

۳ گاهی نیز کلمه‌ها به صورت کوتاه‌شده (مخف) در شعر به کار می‌روند، که باید آن‌ها را به صورت کامل بنویسیم؛

مثال ۹۶ شاخ برنه، پیرهن نوبهار کرد؛ «پیرهن» مخف کلمه‌ی «پیراهن» است.

۴ موضوع اصلی شعر و شخصیت‌های آن را حفظ کنیم.

۵ زمان و مکان رویدادها و اتفاق‌ها را بیان کنیم.

۶ در بیان رویدادها، جزئیات را دقیق بنویسیم.

املا و دانش زبانی

- ۱- در عبارت‌های زیر، معنی کلمه‌هایی را که زیر آن‌ها خط کشیده شده است، در جای خالی بنویس.
- خورشید و ماه و انجم () و لیل و نهار کرد.
 - فضل () خدای را که تواند شمار کرد؟
 - هر ببلی که زمزمه () بر شاخسار کرد.
 - ابر، آب داد بیخ () درختان مرده را

- ۲- کلمه‌های زیر را با حروف مناسب کامل کن.

● بـ.....رـ	● نـ.....ارـ	● تـ.....یرـ	● بـ.....رـ
● فـ.....لـ	● زـ.....مـ	● شـ.....ارـ	● توـ.....یدـ

- ۳- با کلمه‌های زیر، جمله بساز و بنویس.

شبنم گل‌ها:

هنگام غروب:

نسیم ملایم:

لطف خدا:

خورشید زیبا:

- ۴- برای هر کلمه، سه کلمه‌ی هم‌آهنگ بنویس.

- ۵- واژه‌ی میانی واژه‌های زیر را از حکایت درس «درخت گردکان» پیدا کن و بنویس.

● چه وحشت‌ناکی	● جالیز رسید.
● زیر درخت	● آن‌جا کشید.
● به خورد.	● دیدن خربزه

- ۶- کلمه‌های هم‌معنی را به هم وصل کن.

● اندیشه، خیال	● عجیب
● شب	● تصویر
● شگفت‌آور	● عمیق
● ستارگان	● لیل
● ژرف، گود	● نهار
● روز	● انجم

۷- شعر «فضل خدا» را بخوان و کلمات جاافتاده را بنویس.

یکی از هزار کرد؟	يا kisst آن ke	فضل خدای را که تواند	کرد
و لیل و نهار کرد	خورشید و ماه و	بحر	و بزر و درختان و آدمی
کرد	بستان میوه و چمن و	اجزای خاک مرده به	آفتاب
کرد	شاخ برنه، پیرهن	ابر، آب داد بیخ درختان	را
بر شاخسار کرد	هر بلبلی که	توحیدگوی او، نه	و بس

۸- با استفاده از کلمه‌های مناسب داخل کادر، جاهای خالی را کامل کن.

خالق - لحظه - سراغ - غرور

۹- در همان نسیم ملایمی شروع به وزیدن کرد.

۱۰- او از خواب بیدار شد و به در دشت به پرواز درمی‌آمد.

۱۱- حروف درهم ریخته را مرتب کن و در جای خالی بنویس.

۱۲- پروانه ناراحت و روی گل سرخی نشست. (گ - م - ن - ی - غ)

۱۳- او هر چه کرد، نتوانست خود را در آب ببیند. (ل - ت - ش - ا)

۱۴- تو باید از زمین باشی. (پ - ا - گ - ا - س - ز - س - ر)

۱۵- ما باید از خداوند مهربان تشکر کنیم. (ف - ل - ط)

گروه ب	گروه الف
مار - مور	شمار - هزار
نام - نرم	نو بهار - شاخسار
فرش - فاش	کیست - چیست
پنج - کاج	رنج - گنج

گروه الف:

گروه ب:

۱۶- جمله‌های زیر را به ترتیب شماره‌گذاری کن.

۱- پروانه عادت نداشت به غیر از خودش از کس دیگری تعریف کند.

۲- او زیبایی خودش را تحسین می‌کرد.

۳- در دشتی بزرگ و سرسبز، پروانه‌ای زندگی می‌کرد.

۴- در یک لحظه، پروانه به فکر فرورفت و متوجه شد همه‌ی زیبایی‌اش را خدا به او بخشیده است.

۵- هر روز صبح از خواب بیدار می‌شد و صورتش را با شبنم گل‌ها می‌شست.

۱۲- شماره‌های درست را به هم وصل کن و بیت‌ها را یک‌بار بخوان.

- (۱) شاخ برنه، پیرهن نوبهار کرد
- (۲) هر بلبلی که زمزمه بر شاسخار کرد
- (۳) خورشید و ماه و انجم و لیل و نهار کرد
- (۴) بستان میوه و چمن و لاله‌زار کرد
- (۱) بحر آفرید و بر و درختان و آدمی (۱)
- (۲) اجزای خاک مرده، به تأثیر آفتاب (۲)
- (۳) ابر، آب داد بیخ درختان مرده را (۳)
- (۴) توحیدگوی او، نه بنی آدم‌اند و بس (۴)

۱۳- متن را بخوان و سپس جدول را کامل کن.

حفظ امانت

وقت سحر، هنگامی که هوا تاریک و روشن بود، مردی از خانه‌اش بیرون آمد تا به گرمابه برود. در راه، یکی از دوستان خود را دید و گفت: «آیا با من به گرمابه می‌آیی؟» دوست گفت: «تا در گرمابه تو را همراهی می‌کنم، ولیکن به گرمابه نمی‌توانم بیایم، برای این‌که کاری در پیش دارم.» هر دو نفر به راه افتادند و رفتد، تا به سر یک دوراهی رسیدند.

آن دوست که گفته بود تا در حمام تو را همراهی خواهم کرد، بدون این‌که به دوستش خبر دهد، از او جدا شد و از راهی دیگر رفت. اتفاقاً راهزنی به دنبال آن‌ها می‌آمد تا برای دزدی به گرمابه برود. وقتی که آن مرد به در گرمابه رسید، به مرد راهزن نگاهی کرد و پنداشت که دوست اوست. صد دینار بیرون آورد و به آن راهزن داد و گفت: «ای برادر، این امانت را بگیر و نگاهدار تا من از گرمابه بیرون آیم.» راهزن آن صد دینار را گرفت و همان‌جا ایستاد تا آن مرد از گرمابه بیرون آمد. راهزن وقتی او را دید، گفت: «ای مرد، امانت خود را بستان و برو که من از کار خود بازماندم.»

آن مرد تعجب کرد و گفت: «این امانت چیست؟ و تو کیستی؟»

گفت: «من دzd هستم، تو این زر را به من دادی تا از گرمابه بیرون آیی.»

مرد گفت: «اگر تو دزدی، پس چرا این زر را از من نبردی و همچنان در این‌جا نگاه داشتی؟» دزد گفت: «برای این‌که تو این مال را به عنوان امانت به من سپرده بودی و من رواندیدم که در امانت خیانت کنم.»

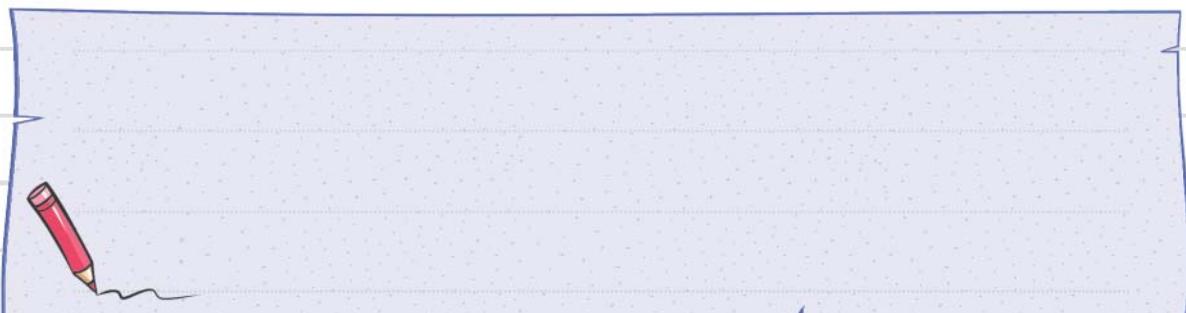
نام داستان
شخصیت‌ها
زمان
مکان
رویدادها

۲

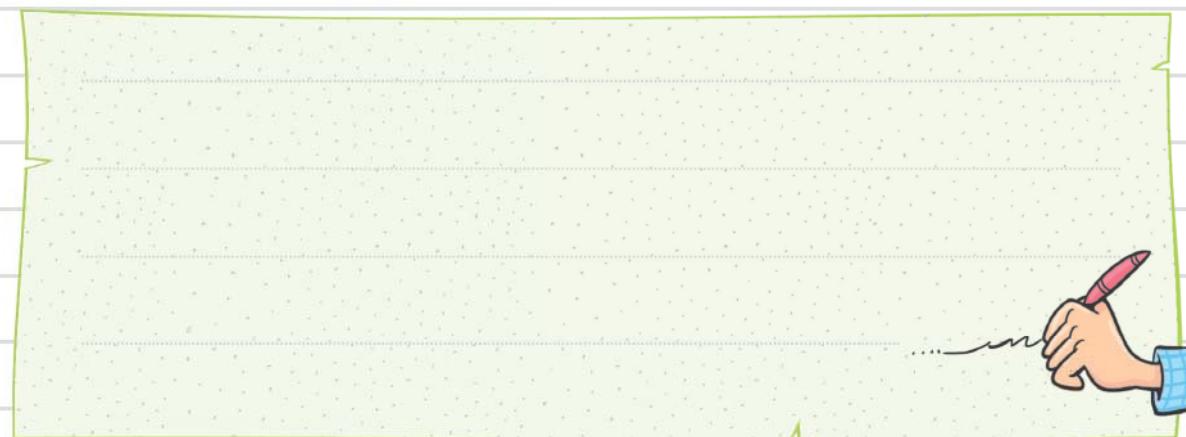
نگارش

۱۴- شعر «رقص باد، خنده‌ی گل» را بخوان و به صورت داستان بنویس.

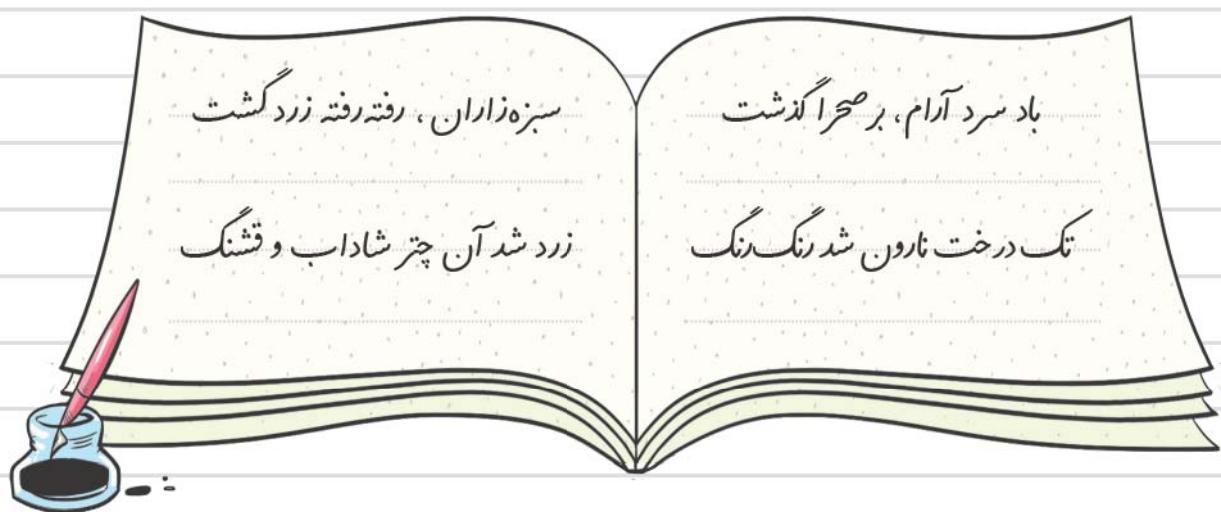
۲

۱۵- با چهار کلمه‌ی «برکه، علفزار، گلبرگ، نسیم»، یک بند بنویس.

هنر و سرگرمی

۱۶- بخوان و زیبا بنویس.

۱۷

۱۷- برای واژه‌های داخل جدول، پرسش‌های مناسب بنویس.

ب	ش	۱	۱
ز	و	۲	۲
ا	ی	۳	۳
ن	ا	۴	۴
ر	ا	۵	۵
ن	ا	۶	۶

۱۸- در هر گروه، یک واژه باقیه فرق دارد. دور آن خط بکش.

دشت - کوه - دریا - جنگل - سرسبز

خورشید - ابر - باد - پرنده - آسمان

ریشه - آب - برگ - گل - ساقه

گنجشک - پروانه - سنجاقک - کفشدوزک

۲

خود ارزیابی شماره‌ی ۱

۱- معنی کدام کلمه با معنی سه کلمه‌ی دیگر تفاوت دارد؟

- الف** نرم **ب** نازک **ج** عجیب **د** لطیف

۲- املای کدام کلمه، با توجه به معنی آن، درست نیست؟

- الف** عالم: دنیا **ب** عمیغ: ژرف، گود **ج** شمار: اندازه **د** فضل: بخشش

۳- معنی کلمه‌ی «اندیشیدن» کدام است؟

- الف** تأمل کردن **ب** درنگ کردن **ج** نگاشتن **د** تصویر کردن

۴- مخالف کلمه‌ی «بحر» کدام است؟

- الف** دریا **ب** زمین **ج** کوهستان **د** خشکی

۵- در کدام گزینه، دو کلمه با هم متضاد نیستند؟

- الف** عدل و داد **ب** عدالت و ظالم **ج** مظلوم و ظالم **د** عادل و ستم‌گر

۶- به جای کلمه‌ی داخل پرانتز، چه کلمه‌ای مناسب است؟ «غروب خورشید (قابل دیدن) است».

- الف** باید دید و تعریف کرد. **ب** دیدن **ج** دیدنی **د** قابل دیدنی

۷- در کدام مصراع، دو کلمه‌ی مخالف هم به کار رفته است؟

- الف** به نام خداوند خورشید و ماه **ب** ز دانش در بی نیازی بجوى **ج** ز نادان بنالد دل سنگ و کوه

- د** ز دانش دل پیر، بُرنا بود

۸- معنی کلمه‌های «بحر» و «بر» به ترتیب عبارت اند از:

- الف** خشکی، زمین **ب** دریا، خشکی **ج** خشکی، دریا **د** زمین، اطراف

- الف** خشکی، زمین **ب** دریا، خشکی **ج** خشکی، دریا **د** زمین، اطراف

۹- کدام مصراع زیر، کامل‌کننده‌ی این مصراع است؟

توحیدگوی او، نه بنی‌آدم‌اند و بس

- الف** بُستان میوه و چمن و لاله‌زار کرد **ب** شاخ برنه، پیرهن نوبهار کرد

- د** خورشید و ماه و انجام و لیل و نهار کرد **ج** هر بلبلی که زمزمه بر شاخسار کرد

۱۰- در بیت زیر، کدام واژه‌ها آهنگ یکسانی دارند؟

چاره‌ی ما ساز که بی‌یاوریم گر تو برانی، به که روی آوریم؟

- الف** یاوریم - آوریم **ب** روی - روی **ج** چاره‌ی - برانی **د** برانی - روی